

իրենց մորթին վրայ յառաջ բերած է կարմրութիւն, այլու՜մ . ինչ որ տարբեր կերպով յառաջ կուգայ մորթագրական տազնապին մէջ, նոյն այլու՜մ կը հաստատուի յարկի շնորհ կամ երկաթի կտորն . երկուքն ալ ջնային հիւանդութիւններ են, իրարմէ տարբերութեամբ . ապագայ վերտութիւնը պիտի կարենայ այդ տարբերութիւններն երեւան բերել եւ աւելի լուսաւորել բժշկական ուսմանց մէջ ջնային հիւանդութեանց ամէնէն կարեւոր բաժինը :
Մ. Գ. ՄՕՁԵԱՆ

ՊԱՏԵՐԱԶՄԵԼՈՒ ՆՈՐ ԶԵԻ

→→→→→

Դանուցելիք թէ ամերիկացի մեծ գիտունը, Էտիսըն, կ'աշխատի այժմ նոր գիւտի մը վրայ՝ ալ աւելի կատարելագործելու համար գիրքը ըստ պահանջու արդի միջոցները : Այս լուրին վրայ, հեռատես մտքերը գաղձեալ կը դրային զինուորական ծայրագիւղ ծախքերով զոր եւրոպայի ամէն Պետութիւնները կ'ընեն, պատճառաւորակութեամբ ընդհանուր կռուի մը, տեսակ մը պատահականութիւն որ ողբալիտ երեմիայի մարդարեւութեանց նման ապագային իրագործուելիք մարդարեւութեան մը կերպարանքը առած է : Անոր համար մանաւանդ աւելի շատ կը դրային այդ ապուրջ ծախքերով որ ահաւելի կ'ուժեղանայ պատահականութիւնն հետզհետէ նուազ հաւանական կը դառնայ : Մարդկային հանձարն այն աստիճան կատարելագործած է աւելի ու քանիչ միջոցներն որ ամէնէն աւելի պատերազմ մասեր Պետութիւնները հարկու անգամ պիտի մտածեն՝ պատերազմի մը անժանօթ դադարեցնելուն մէջ նեղուելէ առաջ, պատերազմ որ ամբողջ բանակներու փոխադրումը յառաջ պիտի բերէ :

1870-71-ի պատերազմներէն յետոյ ո՛րչափ խնդացին պաշարուած Բարիդի ակումբներուն ռազմագէտներուն վրայ, որք իբր պաշտպանութեան միջոց կ'առաջարկէին գործածել թոյներ, հեղձուցիչ նիւթեր եւ ուրիշ արագ եղանակներ : Եւ սակայն ապագայն դարձեալ այդ տեսակ աւելիք եղանակներուն է, որովհետեւ Լտիւրնի պէս գիտուն մը իրեն բան գործ կ'ընէ մօտէն ու ստանալիքը զանոնք :

Հռչակաւոր Ամերիկացին, Թէյէֆֆին հնարելը, իր ժամանակը խօսուստանալովութեանց եւ անխափանալի անտրջներու մէջ կորսնցնող մարդ չէ : Եթէ իրաւ է որ, ինչպէս կ'ըսուի, գտած է դրեխ-ջրհանը, ջուրը որ հուրին տեղը պիտի գործածուի ոչնչացնելու համար վայտերն եւ գումարտակները, եւրոպական պաշտպանութեան բոլոր դրութիւնը ոչնչացած է :

Էտիսըն, որ յաջողեցաւ իրարմէ 300, 400 եւ մինչեւ իսկ 800 քի-

լովեգր հեռու գտնուող մարդիկ իրարու հետ խօսեցնել, կարող չէ՞ միթէ շատ աւելի պարզ գիւտ մը ընել, այն է շանթահարիչ ջրով մը լրակ գործունեղեցր :

Այն օրն ուր մարդս առիթ ունենայ քանդել նոր եղանակներն ի գործ դնելու, ալ կարելի չպիտի ըլլայ պատերազմ հրատարակել, եւ պետութիւնները քսան երսուն տարիէ ի վեր պարապ տեղը վատնած պիտի ըլլան միլիարները՝ ամէնէն ահագնուտ սպառազինմանց :

Զուիցեքիոյ պէս պզտիկ երկիր մը, ինքը միայնակ, քսան տարիէ ի վեր 6 էն 700 միլիոն ֆլորինք ծախսած է պատերազմի գործերու համար, առանց հաշուելու այն բոլոր հոգեկու եւ կորույթի երկտասարդներուն անպողպեք օրերն որք պիտի նպաստէին երկիրն հարստացնելու, եթէ զայնս նուիրէին օգտակար աշխատութեան մը կը թուի թէ, հակառակ բոլոր հրատապ խնդիրներուն որք իրենց լուծմանը կը սպասեն պատերազմներն յետագայում են հեռու որ պայմանագրով մը փողովորդները կարծես որոշած են իրենց առեւտրութիւնները, քէները, վէճերը արտայայտել ուրիշ կերպարանքի տակ : Այսօր հասած ենք տնտեսական պատերազմներուն :

Նախարարութիւնները զբաղած են թշնամութեանց ծանուցագրերը, փոխանակութիւնները փոխանակելու : Ալ թնդանութիւնները չեն որ ճակատ առ ճակատ կը գտնուին, այլ զանձուն պաշտօնեայիները որք կը հաշուեն ապրանքները, մաքսերու ենթակիւնով զայնս : Տնտեսական պատերազմն է այս, որուն վրայ կը խօսի Բրուտոն իր «Կիւր վաճառականութեան» գործին մէջ : Ահա կացութիւնը «Սահմանադրութիւնները պաշարուած են բանակով մը որ պատերազմ հրատարակած է ապրանքներուն դէմ, որ ամբողջովին պիտի մերժէ տեսակ մը ապրանքներ, եւ միւսները պիտի ընդունի ահագին մաքսերով, որ դրամ պիտի առնէ ամէն բանէ որ կը համարձակի երկրէն ներս մտնել, որ կը համարձակի երկրէն դուրս ելլել . որ պիտի ընէ զինէ կառքերը, հակերը, սրնաւորները եւ մինչեւ իսկ մանրագիտական ծրարները, որ ժամերով ու օրերով վաճառականը պիտի կեցնէ սահմանադրութիւն վրայ, որ երբեմն պիտի հանուեցնէ զայն՝ չարիքին ու մորթին մէջտեղը գտնելու համար բան մը որ ո՛չ երկրէն դուրս ելլելու է եւ ո՛չ ներս մտնելու :

«Այս բանակին պիտի համապատասխանէ գրիչներով գինուած ուրիշ բանակ մը, առջինն ալ աւելի զարհուրելի : Այդ բանակը անուրիշ անդադար կարգ կանոն պիտի հրատարակէ, վաճառականը վաճառումը վարանում պիտի նետէ՝

ամէն տեսակ հրամաններով, չղջաբերականներով եւ հրահանգներով . ու վաճառականը, զգոյշ կենալով հանդերձ, վստահ չպիտի ըլլայ միշտ թէ իր ապրանքը պիտի ազատէ՞ տուգանքէ եւ դրամումէ : ու պէտք պիտի ըլլայ որ մասնաւոր ջանադրութիւն մը ունենայ՝ այդ բանակներէն մէկին կամ միւսին հետ խնդիր մը չունենալու համար : »

Ահա ինչ կը գրէր Բրուտոն յիսուն տարի առաջ . այն ատեն զինքը շատ յուստես կը գտնէին : Ոչ ոք մտքէն կ'անցնէր թէ հակառակ չողիւն եւ երկտարականութեան, հակառակ դարուս գիւտներուն, հակառակ մարդկային բնաւորութեան տրամադրութեան՝ իր նմանին հետ հաղորդակցելու, պիտի հասնէր ժամանակ մը ուր մաքսատանց պատերազմը պիտի ծագէ :

Եւ սակայն, այդ պատերազմը ծագած է այսօր, չնորհիւ Պիզմարքի հանձարին որ ուղեց Ֆրանսայի ոտքերուն կապել՝ կապարի գնտակի մը պէս՝ Ֆրանսֆորդի Դաշնագրին 11-րդ յօդուածը : Երբոր Ֆրանսայի եւ Գերմանիոյ հաշտութիւնը կ'ընկերացաւ Ֆրանսֆորդի դաշնագրով, Պիզմարք 11-րդ յօդուած մը դրաւ անոր մէջ, որով՝ առեւտրական յարաբերութեանց մէջ Ֆրանսա Գերմանիոյ հետ կը կապուէր ամէնէն աւելի նպաստաւորեալ ազգի սակադնով : Այդ կապէն ազատելու համար, Ֆրանսա այսօր կը խցէ իր առեւտրական յարաբերութիւնները բոլոր պետութեանց հետ՝ նոր սակագներ հաստատելով : Այսպէս, այդ 11-րդ յօդուածէն յառաջ եկած է արդէ ծայրայեղ մաքսադրութիւն այն ամէն բանի վրայ զոր մարդիկ կը փոխանակեն իրարու հետ : Ամբողջ աշխարհի վրայ մաքսային ծայրայեղ տուրքեր կ'իջնեն ինքզ հարկատուներուն վրայ : Պէրնէն, Պրիւսէն, Պրուսիան, Բաւարիան, Վիեննայէն, Պոլսէն եւ Մատրիտէն միեւնոյն լուրերը կը հասնին որք կը ծանուցանեն թէ ծանր տուրքեր դրուած են հացին ու ալիւրին, մսին, արջաւուն, գինին, բրնձին, բանուածքներուն, մեքենայներուն եւ ճարտարագործութեան ու երկրագործութեան բոլոր արտադրութեանց վրայ :

Ո՛րչափ ատեն պիտի տեսէ այս տնտեսական անխնայութիւնը : Ոչ ոք կրնայ ըսել՝ Սպառնդներու անհուն բանակը կեցած է շուարած չլուրած, այլ համբերատար ու համակերպող, սպասելով արեւի եւ լլայի ճառագայթի : Ոչ մինչեւ այն ատեն, կը վճարէ ու կը սպասէ լաւագոյն օրերու :

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Ֆ Ր Ա Ն Ս Ս

Ոչ միայն Ֆրանսայի ալ եւ բոլոր աշխարհի պատմութեան համար նշանաւոր գիշեր մը պիտի համարուի եւրոպական փետրուար 1-ի գիշերն՝ յորում Ֆրանսա իր սահմանադրութիւնը գոցեց այն բոլոր ազգերուն որք այնքան ռազմաքանակ փոխանակութիւն կ'ընէին անոր հետ, թէ բնութեան եւ թէ արուեստներու միջոցաւ ձեռք բերուած արդիւնքներու իր մաքսապաշտպան սակագներով Ֆրանսա տակն ու վրայ պիտի ընէ բոլոր եւրոպայի առեւտրական յարաբերութիւնները :

Ֆրանսա յաւակնութիւն ունի թէ ինքն իրեն պիտի բաւէ, առանց կարօտ ըլլալու ուրիշին . ասոր փորձը պիտի ընէ, թէ պէտեւ վտանգաւոր փորձ մը : Ֆրանսա կը կարծէ թէ պիտի կարենայ իր ուղեւոր պայմանները պարտաւորիչ ընել ուրիշներուն ալ, առանց հոգի ընելու թէ ինչ շահեր ունին անոնք որոնց հետ հարկադրուած է գործ ունենալ : Ֆրանսայի այս տեսակ մը անհոգութիւնը հաւանօրէն քաղաքականապէս պիտի բաժնէ անկէ բոլոր անոնք որք 1870-71-էն ի վեր այնքան համակրանք կը տածէին Ֆրանսայի :

Պիտի սպասելու տեսնել թէ Ֆրանսայի այս ձախարհ յախաձեռնութիւնն ինչ արդիւնք առաջ պիտի բերէ : Մինչեւ հիմա ճշմարտութիւն մըն էր յայտարարել թէ եւրոպա Ֆրանսայի պարտական է այն մեծ, լայն, անխափ զաղախարհին որք դարձ մը ի վեր կը տիրապետեն եւրոպայի վրայ, Ֆրանսայի մեծանշանութեան այս անաւորութիւնը կը մեռնի 1892-ին :

1892 փետրուար 1-էն սկսած Ֆրանսա կը ձեռնարկէ յետադիմական գործի մը որուն հետեւութիւնները շատ ծանր պիտի ըլլան, եւ տեղի պիտի տան ամենավտանգաւոր կռիւներու :

Տարօրինակ երեւոյթ . յետադիմական քաղաքականութեան նախաձեռնութիւնը կը պարտինք երկու պետութեանց որք հանրապետական են, Ամերիկայի եւ Ֆրանսայի : Անցեալ տարի Վաշինգտոնի ինտերֆրանսիզմը կը զուէրէր Մաք Քիլինի առաջարկած մաքսային օրէնքն, այս տարի Ֆրանսայի ինտերֆրանսիզմն է որ կ'ընդունի Պ. Մէլլինի մաքսային օրէնքները կը համարուի, Երկու մեծ հանրապետութիւններ կը խրին մաքսապաշտպան յետադիմական քաղաքականութեան մը խորքն, իսկ անկախ եւ հաշտարար քաղաքականներն ու քաղաքականութիւնը ապաստանարան կը գտնեն Միացեալ Պայտի տէրութեանց մէջ :

Այո՛, այս երեւոյթը տարօրինակ է եւ դժուարին պիտի ըլլար հաւատալ այս բանին, եթէ մեր աչքերուն առջեւ չըլլար : Երբ Ֆրանսայի ինտերֆրանսիզմը զուէրէր մաքսային կրկնակի օրէնքն եւ արտօնեց կառավարութիւնը բանակելի դրացի պետութեանց հետ նուազագոյն սակագներու համար, Ֆրանսայի կարծեցին թէ բոլոր պետութիւններն ալ պիտի փութան Ֆրանսայի նման իրենց ամէնէն աւելի նպաստաւորեալ ազգի կցեցութիւնը, բայց կը տեսնուի թէ պատրանք մըն էր այս : Ո՛չ Զուիցեքիա, ո՛չ Հոլանտա, ո՛չ Պելժիգա չհաճեցան Ֆրանսայի հետ առեւտրական բանակցութիւններ ընել այս պայմաններու մէջ : Այս երեք երկիրներու հետ Ֆրանսայի առեւտրական յարաբերութիւններն առժամայն են եւ ժամէ ի ժամ կարելի է սպասել որ մաքսային կռիւ մը սկսի :

Արդէն Իտալիա եւ Սլաւոնիա սկսած են այս կռիւը, Ֆրանսա կը կորսնցնէ իր վաճառելիք սպարանքներուն համար երկու հրապարակ, Սլաւոնիա եւ Իտալիոյ հրապարակներն . իսկ Իտալիա եւ Սլաւոնիա միայն մէկ հրապարակ կը կորսնցնեն, Ֆրանսայի հրապարակը, եւ կը պահեն բոլոր միւս հրապարակները :

Յ Ո Ւ Ն Ս Ս Ս Ն

Յունաստանի եւրոպական վիճակը հետեւեալ կը գէշնայ . թղթագրամին ոսկին տարբերութիւնը հիմա հարկւոր 38 է : Արդ Յունաստան 75,000,000 ֆլորինքի թղթագրամ ունի հրապարակի վրայ . քուրքերը կը հաւաքուին թղթագրամով, եւ մտացոյցի ծախսերն ալ կ'վճարուին թղթագրամով . մինչեւ այս տեղ քան մը չկայ որ լիւտսէ Յունաստանի զբաղական կացութեան . մէկ կողմէ թղթագրամ կ'առնէ, միւս կողմէ թղթագրաւորուայ : Սակայն Յունաստան ազգայն պարտք ալ ունի որուն համար ամէն տար 25,000,000 ֆլորինք տոկոս կուտայ, եւ այս տոկոսն ալ ոսկիով պիտի վճարէ Արդ երբ տուրքերը կը հաւաքուին թղթագրամով եւ տոկոսն ալ կը վճարուի ոսկիով, տարին 40,000,000 ֆլորինք կուրուտ մը առաջ կուտայ : Այդ կորուստն առջեւն առնելու եւ Յունաստանի եւ միւս տարացը հաւասարակցելու միակ միջոցն է թղթագրամ մէջտեղել վերցնել . այսինքն տուրքերն ոսկիով կը գանձուին ամէն ինչ ոսկիով կը վճարուի եւ արքունի գանձն ալ ամէն տարի չկորսնցնէր թղթագրամի եւ ոսկիի տարբերութիւնն ի կորսնցնելու համար : Պ. թղթագրամն որ նախարար էր, եւրոպական այնպիսի քաղաքականութեան մը կը հետեւէր որ կատարող պիտի ըլլար առանց տակնուվրայ չելու առեւտրական ու դրամական հրապարակները, մասնակի փոփոխութիւններով մէջտեղէ վերցնել թղթագրամը Պ. թղթագրամի դրամական քաղաքականութիւնը շատ պարզ էր եւ գործնական հաշիւ յաջողող Պ. Տէլիեանի կարող զայն գործարկել, այն պարզ պատճառով համար որ դրամատիրները, սեղանաւորները վստահութիւն ունէին Պ. թղթագրամի վարչական իրաւասութեանը՝ հետեւաւոր անոր նախարարութեան օր պէտք եղած գումարը փոխ կուտայ յունական գանձին . իսկ Պ. Տէլիեանի չկրնար այն վստահութիւնը, հետեւաւոր վերջերս նաեւ վարկ գտնել եւ զուէրել իր նախորդին եւրոպական քաղաքականութիւնը :

Յոյն ժողովուրդը այսօր դժգոհ է Տէլիեանի վարչութիւնէ, վստահ էր հացին համար 90 փարայ կուտար թղթագրամի վարչութեան օրով, հիմա նոր քան հացին համար կուտայ 3 դանակ 40 փարայ : Եւ Յունաստանի ժողովուրդն մեծամասնութեան համար մտնող հաց է : Հացի այս սղութիւնը կը բաւէ Յոյները վերին աստիճանի դժգոհ ըլլալինք նախարարութեանն :

ԿՈՇԿԱԿԱՐԵՐՈՒ ԿՈՂՄԷ ԲՈՂՈՔ

Հայերէն ի 149-րդ թիւին մէջ Առաջին Բաժնի մէջ վերադարձնելու մասին յոգաւ մը կար հրատարակուած, որ յօդուածագիրը մերձաբարակութիւնը մի կողմէ կը զանալ օգտաւոր ժամանակութիւն մը ընել, Բայց միեւնոյն ժամանակ իր գրութեան վերջի մասին մի դատարարի խնդիր մը յարուցանէ : զմեզ կ'անուանէ էն ստորին դատարարը :

ԹԵՐԹՈՆ «ՀԱՅԻՆԵՆԻՔ» (24)

ՄՆԱՍՔԱՐՈՎԻ ԻՐԻԿՈՒՆԸ (ՊԱՏԿԵՐԵՐ)

Եւ ես յաջողաբար ձեռքս մէկ տաք մէկ ալ պող ձեռքի մը մէջ զգացի, մինչեւ սենեակի դուռը նոցա հետեւեցի : Իսկ բարիկամ գնաց, նոցա ճանապարհ ձգեց ու դարձաւ մօտս գոչելով .
— Մնացի՛ք, մնացի .
— Շուտով միայն դուք կը մնաք :
— Ի՞նչ ըսել կ'ուզես՝ հարցուց նա խոժոռած .
— Ըսել կ'ուզեմ, որ շուտով ես ալ մեկնելու եմ .
— Ի՞նչ, բաներ մի՞ հաներ .
— Ճշմարիտ .
— Պարզ ըսեմ՝ այս գիշեր մինչեւ 12 ես քեզ չեմ թողնէր .
— Մինչեւ 12 . օ՛, այն ատեն միայն տուն դառնալու ալ կը վախճամ .
— Ես քեզ կը տանիմ, վախճում պարհան .

— Շատ աղէկ կը լինէր, եթէ կարելի լինէր .
— Այնպիսի մէջ անկարելի ոչինչ չը կայ .
— Սխալ էք, այդ ձեռք առաջարկը անկարելի է :
— Ո՛ւ՛՛, սիրտս մի՛ հատցնէր . այս իրիկուն քնաւ ըրմիւրմէնքի հետ զուլի չուրիմ . այս առաւել չուր մը հետ կուր ըրի . հացէն վերջն ալ փայտ-գլուխ հոգաբարձուի մը հետ զանկ եմ ձեռքեցուցեր . քիչ մը առաջ ալ տանտիրոջ հետ հաշիւներս մարքեցի . ո՛ւ՛, այդ հաշիւ տեսնելը ամէնէն գէշ զուլիս, հա՛, ապաքան, զըզու՛մ դարձաւ . հիմա ալ դու ես նախ վրաս գայի աւետարան կը կարդաս, Ձեմ թողնէր ըսի . վերջացաւ :
— Բայց նախ ի՞նչ լսէ :
— Ձէ՛, չեմ ուզեր . վերջ տուր .
— Եղբայր, թող խօսիմ .
— Ձէ՛, չեմ ուզեր, ըսի .
— Վաղը պիտի . . .
— Ձէ՛, չէ՛, չէ՛ .
— Մեկնիմ . . .
— Ձէ՛, չէ՛, չէ՛, կը պրտար նա սենեակի մէջ վաղցիկով : Այս խնթ տեսարանին վերջ գնելու համար ստիպուած է ետեւէն վաղեմ բոլոր ուժովս անդնչն

վար պրտաւոր «Պոլիս կը մեկնիմ, վա՛ղը, Պոլիս, Պոլիս»
Նա յանկարծ կանգ առաւ : Ես կրկնեցի . նա չեւտ երեսն նայեցաւ : Ես ժպտացի .
— Իրա՛ւ . վաղը Պոլիս կը մեկնի՛ք .
— Այո՛, վճուրած է .
— Բայց դուք ի՞նչ ըսէր էիք, թէ ժընէվ պիտի երթաք, ըսաւ նա, ու նստաւ սեղանի առաջ :
— Այո՛. Պոլսէն ալ հոն պիտի երթամ :
— Բախտաւոր, բացաղանցեց յանկարծ բարեկամ եւ մատնեց երկայն մազերուն մէջ խրելով արմուկները սեղանին դրաւ, եւ այնպէս ուժով, որ քիչ մնաց թշնամանը սամակարի վրայէն հրազի վրայ փոխադրէր :
Ես զարմացած երեսը նայեցայ .
— Ախ, թէ գիտեմք, թէ այդ ձեռք մէկ բառը ինչպէս խայթեց սրտին, ժընէվ, ժընէվ, իմ ուսումնասիրական ջրուտարաններու միակ երազը, պատանեկան խոհերուս միակ տեսիլը, ինչքան հասած օրէս գիտէք, բոլոր երեսակայութիւնս ու նպատակս երկու բառի մէջ է ամբողջութեամբ, ժընէվ ու Մանկավարժութիւն :
Պահ մը լուռութիւն տրեց :
— Ո՛ւ՛, ես ինչե՛ր, ինչե՛ր չէի եւ

յաղար, պոռայ յանկարծ, ու այնպէս մէկնեցի ինչ որք եղաւ, որ ես ուղղակի վախցայ : Իսկ նա խոցոր քայլերով սենեակի մէջ արագ դառնալով՝
— Իսկ հիմա այդ բոլորը հովին պիտի տամ, հա՛, հովին պիտի տամ, պոռայ :
Աչքերը կը վառէին, խնձորի պէս կարմրած էր :
— Բայց ի՞նչ կայ այդպէս վշտանալու, հարցուց ես աւելի ձայն մը հանելու, քան բան հասկընալու համար :
— Ինչ կայ վշտանալու : Մեր արդի զարգացական դրութիւնը չէ՞ք տեսնուի . ինչ ողորմելի վիճակ . այդ բոլորը կարելի ընել, չտիկ չե՞նք . աշխատանք պիտի լի լուսով գործ չի յառաջանար . ամէնքս ալ «առանց զարգող ոչինչ չենք կրնար» կը պրտանք . բայց ի՞նչ է զարգող առանց զարգացած ու անձնուէր ուսուցիչներու . ո՛վ է հասկեցողը . . .
Ու նորէն սկսաւ արագ արագ պտուր զլուրը կախած, ձեռքերը յետին :
Այս բոլորը ինչ կապ ունէր ճամփորդութեան հետ, կամ իր ժընէվ գնալուն հետ՝ դեռ աղէկ մը չէի հասկընալ, եւ կարծես ինքն ալ ինչ բան հասկնելու համար չէր որ կը խօսէր . նա փրկւած ու ոգեւորուած կը հեղեղէր անդադար .

— Իսկ եթէ կայ մէկ երկու հասկեցող այդ գործի համար ամէն բան գոհելու պատրաստ անհատներ, դոքա ալ բախտ խաղէն կաշկանդուած են . բա՛խտ, բա՛խտ . թէ ձեռքս այս վարկանքին 1-2 հազար մանէթ ունենայի՝ ամէն տար թողած ժընէվ կը վազէի . երկու քառուղ լուրջ աշխատութիւնը ինչ այնպիսի ուժ կուտար . Ախ, Պ. Գարեգին, թէ գիտնայիք ինչպէս կը նշանանձիւ ձեզ :
— Թէ ճիշդը կ'ուզէք՝ բնաւ իրաւունք չունէր ինչ նախաձեռնու . արդէն բախտ ձեզ շատ է տուր . դուք ապագայ ունիք ձեռք առաջ :
— Նորէն ըրմիւրմէնք, ըսաւ նա դատաւորութեամբ .
— Ինչո՞ւ ըրմիւրմէնք . ո՛չ :
— Է՛, թող ի՛նչ Աստուծո՛ւ :
— Բայց դուք բախտն զէմ անիրաւ էք . ձեռք մտաւոր կրթութիւնը արդէն աշխատիճանի է, որ տրամադրու բնաւ տեղ չունի .
— Մէկ ալ ի՞նչ հարցուց .
— Վերջապէս եթէ այդպիսի ազգի է գիտեք լեզուներ . միթէ ընթերցանութեամբ . . .
— Ընթերցանութիւն . որու հետ խօսիմ՝ ընթերցանութիւն » երեսին կը նետէ

ԱՐՇԱԿ ԶՕՊԱՆԵԱՆ
(ՖԱՆԹԱՅԻՈ)
ԱՐՇԱԼՈՅՍԻ ԶԱՅՆԵՐ
հաւաքածոյ տպուած եւ անտպ գործերու
արձակ եւ ոտանաւոր
Կեդրոնատեղին է ԲԻԼԻՋԱՆ ԴԵԱՆ գրատուն
Ղայաթիա, Սեղոս խան Թիւ 5
եւ
Պոլիս, Պահճէ-քարու, Թիւ 4

Գ. ԵՒ ՎԵՐՋԻՆ ՄԱՍ
Ս. Դաւթեանի վարձարձիկ Մանուկ
(Իրման Եւթիկ) անուն զատարարին երրորդ
եւ վերջին մասն ալ հրատարակուած ըլ-
լալով ամբողջացած է թրքախոս զաւա-
ռաց նախակրթութեան ընթացքին համար
ծրագրուած եւ փորձով ալ օգտակարու-
թիւնն ապացուցուած այս զատարարոց
շարքն:

Այս վերջին մաս ոչ նուազ յանձնա-
րարելի է առ հասարակ բոլոր հայախոս
զաւառաց համար ալ, իւր զերուստյ
զրուածմամբ, այլապէս պարտականու-
թեամբ, ներքոյ ընտրութեամբ, պէս
պէս հրատարակելով, լեզուի ու մտածու-
թեան վարժութեամբ եւս. եւս.:

Կեդրոնատեղին է Զ. Թորոսեանի գը-
րատունն ի Պահճէ գարու: Կը գտնուի
նոսր բոլոր գրատունաց քով:
Գինն է 6 զանգան
Զեղչ % 20 Զեղչ

ԻՏԱՐԻԻ ՄԱՍՍՈՒՍԷ
1306 Կարգ Եւթիկ 18րդ Եւթիկ
Եւթիկ Եւթիկ Եւթիկ Եւթիկ Եւթիկ Եւթիկ
Եւթիկ Եւթիկ Եւթիկ Եւթիկ Եւթիկ Եւթիկ
Եւթիկ Եւթիկ Եւթիկ Եւթիկ Եւթիկ Եւթիկ

ԳԱՐԱՊԻԿԱԻ ԳԻՐ
Երկուշաբթի եւ հինգշաբթի երեկոյ-
ները ժամ 11-ին Սիրքէճիի նաւամատոյ-
ցէն շողնաւ մը մեկնելով Ռոտտօ, Կա-
նոն, Սորա, Միւրֆիթ, Շարքէյ, Գա-
րաթիկա նաւամատոյցներն հանդիպելով
Երաթի կը համար. չորեքշաբթի եւ չորեք
առաւօտները Երաթի կը մեկնելով Փայա
Լիմանը, Մարմարա, Գիւթալի, Միւրֆ-
իթ, Սորա եւ Կանոն նաւամատոյցներն
հանդիպելով Ռոտտօ կը համար. Ռոտտօ-
թոյնն եւս հինգշաբթի եւ կիրակի ա-
ռաւօտները մեկնելով Պոլիս կը վերա-
դառնայ:

ՆԻՍՏԻՆԻՆԻ ԳԻՐ
Շարաթ, երեքշաբթի եւ հինգշաբթի
օրերը ժամ 2-ին Սիրքէճիի նաւամատոյ-
ցէն շողնաւ մը մեկնելով Ռոտտօ, Կա-
նոն, Սորա, Միւրֆիթ, Շարքէյ, Գա-
րաթիկա նաւամատոյցներն հանդիպելով
Երաթի կը համար. չորեքշաբթի եւ չորեք
առաւօտները Երաթի կը մեկնելով Փայա
Լիմանը, Մարմարա, Գիւթալի, Միւրֆ-
իթ, Սորա եւ Կանոն նաւամատոյցներն
հանդիպելով Ռոտտօ կը համար. Ռոտտօ-
թոյնն եւս հինգշաբթի եւ կիրակի ա-
ռաւօտները մեկնելով Պոլիս կը վերա-
դառնայ:

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՔ

ԵՐԹԵԻԵԿՈՒԹԻՒՆ ԸՆԴՄԷՋ Կ. ՊՈԼՍՈՑ ԵՒ ՔԻԻԶԻՒՔ—ՉԷՔՄԷՃԷ

ՍԿԱԵԱԼ Ի 1 ՀՈԿՏ. 1891, մինչեւ ցնոր տնօրնութիւն

Կ. ՊՈԼՍԷՆ ՔԻԻԶԻՒՔ—ՉԷՔՄԷՃԷ

ԹՈՒՍԱՍՄԱՐ ԿԱՌԱՍԵՐՈՑ

6	8	10	12	14	16	18	20	22	24	26	28	30	32	34	36	38	40	42	44	46		
ԱՌԱՍՈՑ											ԵՐԿԱՌ											
Ժ. Գ. Դ. Ե. Զ. Է. Ը. Թ. Ժ. Գ. Դ. Ե. Զ. Է. Ը. Թ. Ժ. Գ. Դ. Ե. Զ. Է. Ը. Թ.	Ժ. Գ. Դ. Ե. Զ. Է. Ը. Թ. Ժ. Գ. Դ. Ե. Զ. Է. Ը. Թ. Ժ. Գ. Դ. Ե. Զ. Է. Ը. Թ. Ժ. Գ. Դ. Ե. Զ. Է. Ը. Թ.	Ժ. Գ. Դ. Ե. Զ. Է. Ը. Թ. Ժ. Գ. Դ. Ե. Զ. Է. Ը. Թ. Ժ. Գ. Դ. Ե. Զ. Է. Ը. Թ. Ժ. Գ. Դ. Ե. Զ. Է. Ը. Թ.	Ժ. Գ. Դ. Ե. Զ. Է. Ը. Թ. Ժ. Գ. Դ. Ե. Զ. Է. Ը. Թ. Ժ. Գ. Դ. Ե. Զ. Է. Ը. Թ. Ժ. Գ. Դ. Ե. Զ. Է. Ը. Թ.	Ժ. Գ. Դ. Ե. Զ. Է. Ը. Թ. Ժ. Գ. Դ. Ե. Զ. Է. Ը. Թ. Ժ. Գ. Դ. Ե. Զ. Է. Ը. Թ. Ժ. Գ. Դ. Ե. Զ. Է. Ը. Թ.	Ժ. Գ. Դ. Ե. Զ. Է. Ը. Թ. Ժ. Գ. Դ. Ե. Զ. Է. Ը. Թ. Ժ. Գ. Դ. Ե. Զ. Է. Ը. Թ. Ժ. Գ. Դ. Ե. Զ. Է. Ը. Թ.	Ժ. Գ. Դ. Ե. Զ. Է. Ը. Թ. Ժ. Գ. Դ. Ե. Զ. Է. Ը. Թ. Ժ. Գ. Դ. Ե. Զ. Է. Ը. Թ. Ժ. Գ. Դ. Ե. Զ. Է. Ը. Թ.	Ժ. Գ. Դ. Ե. Զ. Է. Ը. Թ. Ժ. Գ. Դ. Ե. Զ. Է. Ը. Թ. Ժ. Գ. Դ. Ե. Զ. Է. Ը. Թ. Ժ. Գ. Դ. Ե. Զ. Է. Ը. Թ.	Ժ. Գ. Դ. Ե. Զ. Է. Ը. Թ. Ժ. Գ. Դ. Ե. Զ. Է. Ը. Թ. Ժ. Գ. Դ. Ե. Զ. Է. Ը. Թ. Ժ. Գ. Դ. Ե. Զ. Է. Ը. Թ.	Ժ. Գ. Դ. Ե. Զ. Է. Ը. Թ. Ժ. Գ. Դ. Ե. Զ. Է. Ը. Թ. Ժ. Գ. Դ. Ե. Զ. Է. Ը. Թ. Ժ. Գ. Դ. Ե. Զ. Է. Ը. Թ.	Ժ. Գ. Դ. Ե. Զ. Է. Ը. Թ. Ժ. Գ. Դ. Ե. Զ. Է. Ը. Թ. Ժ. Գ. Դ. Ե. Զ. Է. Ը. Թ. Ժ. Գ. Դ. Ե. Զ. Է. Ը. Թ.	Ժ. Գ. Դ. Ե. Զ. Է. Ը. Թ. Ժ. Գ. Դ. Ե. Զ. Է. Ը. Թ. Ժ. Գ. Դ. Ե. Զ. Է. Ը. Թ. Ժ. Գ. Դ. Ե. Զ. Է. Ը. Թ.	Ժ. Գ. Դ. Ե. Զ. Է. Ը. Թ. Ժ. Գ. Դ. Ե. Զ. Է. Ը. Թ. Ժ. Գ. Դ. Ե. Զ. Է. Ը. Թ. Ժ. Գ. Դ. Ե. Զ. Է. Ը. Թ.	Ժ. Գ. Դ. Ե. Զ. Է. Ը. Թ. Ժ. Գ. Դ. Ե. Զ. Է. Ը. Թ. Ժ. Գ. Դ. Ե. Զ. Է. Ը. Թ. Ժ. Գ. Դ. Ե. Զ. Է. Ը. Թ.	Ժ. Գ. Դ. Ե. Զ. Է. Ը. Թ. Ժ. Գ. Դ. Ե. Զ. Է. Ը. Թ. Ժ. Գ. Դ. Ե. Զ. Է. Ը. Թ. Ժ. Գ. Դ. Ե. Զ. Է. Ը. Թ.	Ժ. Գ. Դ. Ե. Զ. Է. Ը. Թ. Ժ. Գ. Դ. Ե. Զ. Է. Ը. Թ. Ժ. Գ. Դ. Ե. Զ. Է. Ը. Թ. Ժ. Գ. Դ. Ե. Զ. Է. Ը. Թ.	Ժ. Գ. Դ. Ե. Զ. Է. Ը. Թ. Ժ. Գ. Դ. Ե. Զ. Է. Ը. Թ. Ժ. Գ. Դ. Ե. Զ. Է. Ը. Թ. Ժ. Գ. Դ. Ե. Զ. Է. Ը. Թ.	Ժ. Գ. Դ. Ե. Զ. Է. Ը. Թ. Ժ. Գ. Դ. Ե. Զ. Է. Ը. Թ. Ժ. Գ. Դ. Ե. Զ. Է. Ը. Թ. Ժ. Գ. Դ. Ե. Զ. Է. Ը. Թ.	Ժ. Գ. Դ. Ե. Զ. Է. Ը. Թ. Ժ. Գ. Դ. Ե. Զ. Է. Ը. Թ. Ժ. Գ. Դ. Ե. Զ. Է. Ը. Թ. Ժ. Գ. Դ. Ե. Զ. Է. Ը. Թ.	Ժ. Գ. Դ. Ե. Զ. Է. Ը. Թ. Ժ. Գ. Դ. Ե. Զ. Է. Ը. Թ. Ժ. Գ. Դ. Ե. Զ. Է. Ը. Թ. Ժ. Գ. Դ. Ե. Զ. Է. Ը. Թ.	Ժ. Գ. Դ. Ե. Զ. Է. Ը. Թ. Ժ. Գ. Դ. Ե. Զ. Է. Ը. Թ. Ժ. Գ. Դ. Ե. Զ. Է. Ը. Թ. Ժ. Գ. Դ. Ե. Զ. Է. Ը. Թ.	Ժ. Գ. Դ. Ե. Զ. Է. Ը. Թ. Ժ. Գ. Դ. Ե. Զ. Է. Ը. Թ. Ժ. Գ. Դ. Ե. Զ. Է. Ը. Թ. Ժ. Գ. Դ. Ե. Զ. Է. Ը. Թ.	
Կ. Պոլիս...	5 30	7 30	7 50	8 30	9 30	10 30	11 30	12 30	1 30	2 30	3 30	4 30	5 30	6 30	7 30	8 30	9 30	10 30	11 30	12 30		
Գաւառ...	5 39	7 39	7 59	8 39	9 39	10 39	11 39	12 39	1 39	2 39	3 39	4 39	5 39	6 39	7 39	8 39	9 39	10 39	11 39	12 39		
Երեւան...	5 43	7 43	7 53	8 33	9 33	10 33	11 33	12 33	1 33	2 33	3 33	4 33	5 33	6 33	7 33	8 33	9 33	10 33	11 33	12 33		
Տաւառ փ...	5 49	7 49	7 59	8 39	9 39	10 39	11 39	12 39	1 39	2 39	3 39	4 39	5 39	6 39	7 39	8 39	9 39	10 39	11 39	12 39		
Մարմարա...	5 57	7 57	8 07	8 47	9 47	10 47	11 47	12 47	1 47	2 47	3 47	4 47	5 47	6 47	7 47	8 47	9 47	10 47	11 47	12 47		
Երեւան...	6 05	8 05	8 15	8 55	9 55	10 55	11 55	12 55	1 55	2 55	3 55	4 55	5 55	6 55	7 55	8 55	9 55	10 55	11 55	12 55		
Մարմարա...	6 09	8 09	8 19	8 59	9 59	10 59	11 59	12 59	1 59	2 59	3 59	4 59	5 59	6 59	7 59	8 59	9 59	10 59	11 59	12 59		
Սաւառ փ...	6 18	8 18	8 28	9 08	10 08	11 08	12 08	1 08	2 08	3 08	4 08	5 08	6 08	7 08	8 08	9 08	10 08	11 08	12 08			
Երեւան...	6 24	8 24	8 34	9 14	10 14	11 14	12 14	1 14	2 14	3 14	4 14	5 14	6 14	7 14	8 14	9 14	10 14	11 14	12 14			
Մարմարա...	6 30	8 30	8 40	9 20	10 20	11 20	12 20	1 20	2 20	3 20	4 20	5 20	6 20	7 20	8 20	9 20	10 20	11 20	12 20			
Սաւառ փ...	6 36	8 36	8 46	9 26	10 26	11 26	12 26	1 26	2 26	3 26	4 26	5 26	6 26	7 26	8 26	9 26	10 26	11 26	12 26			
Երեւան...	6 42	8 42	8 52	9 32	10 32	11 32	12 32	1 32	2 32	3 32	4 32	5 32	6 32	7 32	8 32	9 32	10 32	11 32	12 32			
Մարմարա...	6 48	8 48	8 58	9 38	10 38	11 38	12 38	1 38	2 38	3 38	4 38	5 38	6 38	7 38	8 38	9 38	10 38	11 38	12 38			
Սաւառ փ...	6 54	8 54	9 04	9 44	10 44	11 44	12 44	1 44	2 44	3 44	4 44	5 44	6 44	7 44	8 44	9 44	10 44	11 44	12 44			
Երեւան...	7 00	9 00	9 10	9 50	10 50	11 50	12 50	1 50	2 50	3 50	4 50	5 50	6 50	7 50	8 50	9 50	10 50	11 50	12 50			
Մարմարա...	7 06	9 06	9 16	9 56	10 56	11 56	12 56	1 56	2 56	3 56	4 56	5 56	6 56	7 56	8 56	9 56	10 56	11 56	12 56			
Սաւառ փ...	7 12	9 12	9 22	10 02	11 02	12 02	1 02	2 02	3 02	4 02	5 02	6 02	7 02	8 02	9 02	10 02	11 02	12 02				
Երեւան...	7 18	9 18	9 28	10 08	11 08	12 08	1 08	2 08	3 08	4 08	5 08	6 08	7 08	8 08	9 08	10 08	11 08	12 08				
Մարմարա...	7 24	9 24	9 34	10 14	11 14	12 14	1 14	2 14	3 14	4 14	5 14	6 14	7 14	8 14	9 14	10 14	11 14	12 14				
Սաւառ փ...	7 30	9 30	9 40	10 20	11 20	12 20	1 20	2 20	3 20	4 20	5 20	6 20	7 20	8 20	9 20	10 20	11 20	12 20				
Երեւան...	7 36	9 36	9 46	10 26	11 26	12 26	1 26	2 26	3 26	4 26	5 26	6 26	7 26	8 26	9 26	10 26	11 26	12 26				
Մարմարա...	7 42	9 42	9 52	10 32	11 32	12 32	1 32	2 32	3 32	4 32	5 32	6 32	7 32	8 32	9 32	10 32	11 32	12 32				
Սաւառ փ...	7 48	9 48	9 58	10 38	11 38	12 38	1 38	2 38	3 38	4 38	5 38	6 38	7 38	8 38	9 38	10 38	11 38	12 38				
Երեւան...	7 54	9 54	10 04	10 44	11 44	12 44	1 44	2 44	3 44	4 44	5 44	6 44	7 44	8 44	9 44	10 44	11 44	12 44				
Մարմարա...	8 00	10 00	10 10	10 50	11 50	12 50	1 50	2 50	3 50	4 50	5 50	6 50	7 50	8 50	9 50	10 50	11 50	12 50				
Սաւառ փ...	8 06	10 06	10 16	10 56	11 56	12 56	1 56	2 56	3 56	4 56	5 56	6 56	7 56	8 56	9 56	10 56	11 56	12 56				
Երեւան...	8 12	10 12	10 22	11 02	12 02	1 02	2 02	3 02	4 02	5 02	6 02	7 02	8 02	9 02	10 02	11 02	12 02					
Մարմարա...	8 18	10 18	10 28	11 08	12 08	1 08	2 08	3 08	4 08	5 08	6 08	7 08	8 08	9 08	10 08	11 08	12 08					
Սաւառ փ...	8 24	10 24	10 34	11 14	12 14	1 14	2 14	3 14	4 14	5 14	6 14	7 14	8 14	9 14	10 14	11 14	12 14					
Երեւան...	8 30	10 30	10 40	11 20	12 20	1 20	2 20	3 20	4 20	5 20	6 20	7 20	8 20	9 20	10 20	11 20	12 20					
Մարմարա...	8 36	10 36	10 46	11 26	12 26	1 26	2 26	3 26	4 26	5 26	6 26	7 26	8 26	9 26	10 26	11 26	12 26					
Սաւառ փ...	8 42	10 42	10 52	11 32	12 32	1 32	2 32	3 32	4 32	5 32	6 32	7 32	8 32	9 32	10 32	11 32	12 32					
Երեւան...	8 48	10 48	10 58	11 38	12 38	1 38	2 38	3 38	4 38	5 38	6 38	7 38	8 38	9 38	10 38	11 38	12 38					
Մարմարա...	8 54	10 54	11 04	11 44	12 44	1 44	2 44	3 44	4 44	5 44	6 44	7 44	8 44	9 44	10 44	11 44	12 44					
Սաւառ փ...	9 00	11 00	11 10	11 50	12 50	1 50	2 50	3 50	4 50	5 50	6 50	7 50	8 50	9 50	10 50	11 50	12 50					
Երեւան...	9 06	11 06	11 16	11 56	12 56	1 56	2 56	3 56	4 56	5 56	6 56	7 56	8 56	9 56	10 56	11 56	12 56					
Մարմարա...	9 12	11 12	11 22	12 02	1 02	2 02	3 02	4 02	5 02	6 02	7 02	8 02	9 02	10 02	11 02	12 02						
Սաւառ փ...	9 18	11 18	11 28	12 08	1 08	2 08	3 08	4 08	5 08	6 08	7 08	8 08	9 08	10 08	11 08	12 08						
Երեւան...	9 24	11 24	11 34	12 14	1 14	2 14	3 14	4 14	5 14	6 14	7 14	8 14	9 14	10 14	11 14	12 14						
Մարմարա...	9 30	11 30	11 40	12 20	1 20	2 20	3 20	4 20	5 20	6 20	7 20	8 20	9 20	10 20	11 20	12 20						
Սաւառ փ...	9 36	11 36	11 46	12 26	1 26	2 26	3 26	4 26	5 26	6 26	7 26	8 26	9 26	10 26	11 26	12 26						
Երեւան...	9 42	11 42	11 52	12 32	1 32	2 32	3 32	4 32	5 32	6 32	7 32	8 32	9 32	10 32	11 32	12 32						
Մարմարա...	9 48	11 48	11 58	12 38	1 38	2 38	3 38	4 38	5 38	6 38	7 38	8 38	9 38	10 38	11 38	12 38						
Սաւառ փ...	9 54	11 54	12 04	12 44	1 44	2 44	3 44	4 44	5 44	6 44	7 44	8 44	9 44	10 44	11 44	12 44						
Երեւան...	10 00	12 00	12 10	12 5																		